

Айзък АЗИМОВ

Некролог

Моят съпруг, Ланселот, винаги чете вестник на закуска. Това, което виждам от него, когато се появи, е неговото слабо, с отнесен израз лице и вечното му гневно и леко озадачено изражение на неудовлетвореност. Той не ме поздравява и вестникът, внимателно разгънат от мен за него, се изправя пред лицето му. Оттам нататък иззад вестника се появява само ръката му за втората чаша кафе, в която аз предварително съм сложила пълната, колкото е необходимо чаена лъжичка със захар – нито препълнена, нито недостатъчно пълна под страх от язвителния му поглед.

Вече не съжалявам за това. Поне допринасяше за спокойното хранене.

Но тази сутрин спокойствието беше нарушено, когато Ланселот изръмжа внезапно.

– Боже мой! Този тъпанар, Пол Фарбър, е умрял. Удар!

Почти не познах името. Ланселот го беше споменал един път съвсем случайно, така че знаех, че това е негов колега, още един физик-теоретик. От острия епитет, който моят съпруг използва, бях сигурна, че той е бил сравнително известен учен, който е постигнал успеха, изплъзнал се на Ланселот.

Той остави вестника на масата и ме загледа гневно.

– Защо пълнят страницата с некролозите с такива лъжливи глупости? – запита той. – Превъзнасят го, сякаш е бил вторият Айнщайн, не заради друго, а защото е починал от удар.

Ако има нещо, което съм се научила да избягвам, това бяха коментарите за некролозите. Аз дори не посмях да кимна с глава в знак на съгласие.

Той захвърли вестника и излезе от стаята, оставяйки яйцата си недовършени и втората чаша с кафе недокосната.

Аз въздъхнах. Какво друго бих могла да направя? Какво друго бих могла да направя изобщо?

Разбира се, името на моя съпруг не е Ланселот Стебинс, защото, доколкото мога, променям имената и обстоятелствата, за да защита виновния. Но дори и да използвах истинските имена, вие пак нямаше да разпознаете моя съпруг.

Ланселот имаше талант в това отношение – талант да бъде подминовен, да не бъде забелязван. Неговите открития са постоянно изпреварвани или засенчвани от наличието на по-голямо откритие, направено едновременно с неговото. На научните събрания на неговите доклади не се обръща почти никакво внимание, защото друг доклад от по-голямо

значение е бил изнесен в друга област.

Естествено това беше оказало влияние върху него. Промени го.

Когато първоначално се омъжих за него, преди двадесет и пет години, той беше изгодна партия за брак. Имаше добро наследство и беше вече практикуващ физик, обещаващ и с големи амбиции. А колкото до мен, мисля, че тогава бях хубавичка, но това не продължи дълго. Това, което продължи, беше моето вглъбяване и провалът ми да се превърна в светска жена, от който се нуждае един млад амбициозен преподавател в университет.

Може би това беше част от таланта на Ланселот да остава незабелязан. Ако се беше оженил за друг тип жена, тя можеше покрай себе си да го направи забележим.

Дали след известно време той самият не го разбра? Това ли беше причината да се отдръпне от мен след първите две или три сравнително щастливи години? Понякога вярвах в това и горчиво се обвинявах.

Но след това започвах да мисля, че причината за всичко е жаждата за известност, която оставаше неутолена. Той напусна мястото си във факултета и построи собствена лаборатория далеч извън града заради, както казвате той, евтината земя и усамотението.

Парите не бяха проблем. В неговата област правителството беше щедро на субсидии и той винаги можеше да получи такива. Отгоре на всичко той използваше, без ограничение, нашите пари.

Аз се опитах да го подкрепя.

– Няма проблем, Ланселот – казах аз. – Не че имаме финансов проблем. Не че те не искат да останеш на работа в университета. Всичко, което искам са деца и нормален живот.

Но в него гореше огън, който го заслепяваше за всичко останало. Той се нахвърли гневно върху мен.

– Има нещо, което трябва да направя преди това. Светът на науката трябва да ме признае заради това, което съм, да ме признае за... велик изследовател.

По това време той все още се колебаеше да се назове с термина гений.

Това не помогна. Шансът идваше, но винаги и непременно беше срещу него. Лабораторията му беше затрупана с работа. Назначи асистиенти с отлични заплати, натоварваше се безмилостно. Но нищо не излезе.

Аз продължавах да се надявам, че някой ден той ще се откаже, ще се завърне в града, ще водим нормален, спокоен живот. Аз чаках, но

винаги, когато може би трябваше да признае поражението си, той започваше някаква нова битка, някакъв нов опит да превземе бастионите на славата. И всеки път възлагаше огромни надежди и се оттегляше с огромно отчаяние.

И винаги се нахвърляше върху мен. Когато беше смазан от света, винаги можеше да си го изкара на мен. Аз не съм много смел човек, но вече започвах да си мисля, че трябва да го напусна.

И все пак...

През последната година той очевидно се приготвяше за друга битка. Последната, мислех си аз. Беше много по-напрегнат отпреди и много по-нзнервен. Мърмореше на себе си нещо и се смееше истерично без причина. Имаше моменти, в които изкарваше цели дни без храна и цели нощи без сън. Той дори пазеше бележките си от лабораторията в сейфа на спалнята, като че ли се страхуваше от собствените си асистенти.

Аз, разбира се, бях песимист и вярвах, че този негов опит също ще се провали. И тогава със сигурност, при неговата възраст, той щеше да разбере, че е загубил и последния си шанс. И щеше да се откаже.

Аз реших да чакам този момент с цялото търпение, на което съм способна.

Но случката с некролога, по време на закуска, дойде като неприятна изненада. Веднъж, при по-ранен подобен случай, аз бях отбелязала, че поне в своя некролог той ще може да разчита на някакво признание.

Предполагам, че забележката не беше много остроумна, но моите забележки никога не са такива. Искате ми се да прозвучи по-безгрижно, за да го извадя от обхваналата го депресия, по време на която, знаех от опит, щеше да бъде най-непоносим.

Може би съм вложила и малко несъзнателна злоба. Не мога да кажа със сигурност.

Във всеки случай той се нахвърли грубо върху мен. Превитото му тяло се разклати и тъмните вежди се склочи над хлътналите му очи, докато ми крещеше:

– Но аз никога няма да прочета своя некролог. Ще бъда лишен дори от това.

И той ме заплю. Съвсем умишлено ме заплю.

Аз избягах в стаята си.

Той никога не ми се извини и след няколко дни, през които напълно го избягах, ние продължихме нашия апатичен живот както преди. Никой от нас, никога вече, не спомена за случилото се.

А сега имаше друг некролог.

Изведнъж, както си седях сама край кухненската маса, аз почувствах, че това ще бъде последната капка в чашата на търпението му, връхната точка на вечно преследвания го провал.

Аз можех да усетя приближаването на кризата и не знаех да се страхувам ли или да се радвам. Може би след всичко това трябваше да се радвам. Всяка промяна щеше да бъде за добро.

Малко след обяд той дойде при мен в дневната, където ръцете ми бяха заети с някаква кръпка, а съзнанието ми се разсейваше с нещо по телевизията.

– Ще се нуждая от помощта ти – каза той грубо. Бяха изминали двадесет или повече години, откакто ми беше казал нещо такова и аз неволно станах по-приветлива към него. Той изглеждаше обхванат от нездравео вълнение. Обикновено бледите му страни сега бяха поруменили от приток на кръв.

– Ще се радвам, ако има нещо с което мога да ти помогна – казах аз.

– Има. Дадох един месец отпуск на асистентите си. Те ще си тръгнат в събота и след това ти и аз ще работим сами в лабораторията. Казвам ти това сега, за да не поемаш никакви ангажименти следващата седмица.

Аз леко се намръщих.

– Но, Ланселот, знаеш, че не мога да ти помагам в твоята работа. Аз не разбирам...

– Знам това – прекъсна ме той с безкрайно презрение в думите, – но няма да ти е нужно да разбираш думите ми. Ще трябва само да следваш няколко прости указания и то да ги следваш внимателно. Важното е, че най-накрая открих нещо, което ще ме издигне там, където принадлежа...

– О, Ланселот – казах неволно аз, тъй като бях чувала това много пъти преди.

– Чуй ме, глупачке, и веднъж завинаги започни да се държиш като възрастен човек. Този път наистина успех. Никой не може да ме изпревари този път, защото моето откритие се основава на толкова неортодоксална концепция, за която никой жив физик, освен мен, не е достатъчно гениален, за да се сети, не и физик от това или следващото поколение. И когато моята работа разтърси света, аз може би ще бъда признат за най-великото име в историята на науката.

– Разбира се, аз много се радвам за теб, Ланселот.

– Казах, че може би ще бъда признат. Но мога и да не бъда. Има

много несправедливост при разпределението на научното доверие. Достатъчно често съм ставал свидетел на това. Така че няма да е достатъчно само да оповестя за откритието. Ако постъпя така, всеки ще се нахвърли върху тази област и след известно време аз ще бъда само име в историческите книги, а славата ми ще се е разпиляла върху множеството дошли наготово идиоти.

Мисля, че единствената причина, поради която тогава ми казваше всичко това, три дни преди да може да започне работа, върху каквото и да беше това, което бе решил да прави, беше, че повече не е могъл да го държи в себе си. Не е издържал и аз съм била единственото същество, достатъчно незначително, за да стане свидетел на това нещо толкова рано.

– Предвиждам, че откритието ми ще бъде достатъчно драматично, за да се отрази на човечеството по такъв грандиозен начин, че никой друг няма да има честта да бъде споменаван редом с мен, никога.

Той се увличаше прекалено много и аз се страхувах от ефекта, който ще има върху него още едно разочарование. Можеше ли това да го докара до лудост?

– Но, Ланселот, защо трябва да се занимаваме с това? – попитах аз. – Защо да не оставим всичко? Защо да не отидем на дълга почивка? Работил си достатъчно дълго и достатъчно усилено, Ланселот. Може би ще направим едно пътуване до Европа. Аз винаги съм искала да...

Той тропна с крак.

– Ще спреш ли с глупавите си бръщолевения? В събота ще дойдеш в лабораторията с мен.

Следващите три нощи аз спях лошо. Никога преди не е бил такъв, мислех си аз, никога преди не е бил толкова зле. Възможно ли бе вече да е луд?

Това можеше да е лудост, мислех аз, лудост, породена от вече нетърпимото разочарование и възпламенена от некролога. Той беше отпратил асистентите си и сега искаше аз да отида в лабораторията. Никога преди не ми е позволявал да ходя там. Със сигурност искаше да ми направи нещо, да ме превърне и обект на някакъв откачен експеримент или направо да ме убие.

През ужасните кошмарни нощи аз планирах да се обадя на полицията, да избягам, да... да направя всичко.

Но след това идваше сутринта и аз си мислех, че той сигурно не е луд, че сигурно няма да приложи насилие към мен. Дори случаят, когато ме нападна, не беше точно проява на насилие, а и той никога не се е

опитвал да ме нарани физически.

Така че накрая аз реших да чакам и в събота тръгнах към това, което можеше да се окаже моята смърт, кротко като агне. Заедно, мълчаливо, ние вървахме по пътеката, която водеше от нашето жилище до лабораторията.

Самата лаборатория беше много страшна и аз се придвижвах предпазливо, но Ланселот само каза:

– О, престани да се оглеждаш наоколо, сякаш нещо ще те нарани. Просто прави това, което ти кажа и гледай там, където ти посоча.

– Да, Ланселот.

Той ме въведе в малка стая, вратата на която беше заключена с катинар. Аз бях почти притисната до стената от предмети, които изглеждаха странно и от тях излизаха много кабели.

– И така, да започваме. Виждаш ли тази желязна пещ? – попита той.

– Да, Ланселот.

Това беше малък, но дълбок съд, направен от плътен метал, а на места от външната страна беше ръждясал. Беше покрит с едра мрежа от жици.

Той ме бутна към него и аз видях, че вътре има бяла мишка, чиито предни крачета бяха подпрени върху вътрешната страна на съда, а малката ѝ муцунка беше върху мрежата от жици в трепкащо любопитство или може би в страх. Без да искам подскочих, защото да видиш мишка съвсем неочаквано, е потресаващо, поне за мен.

– Нищо няма да ти направи – изръмжа Ланселот. – Сега се отдръпни до стената и наблюдавай.

Страховете ми силно нараснаха. Аз бях напълно и ужасяващо сигурна, че отнякъде ще се появи светкавица и ще ме превърне в пепел или ще се появи някакво метално чудовище и ще ме смаже, или... или...

Аз затворих очи.

Но нищо не се случи. На мен, поне, нищо не се случи. Чух само лек шум, сякаш беше запалена кибритена клечка, и Ланселот ми каза:

– Е?

Аз отворих очи. Той ме наблюдаваше и цялото му същество излъчваше гордост. Аз гледах безизразно.

– Ето, не го ли виждаш? Погледни тук, идиотко – извика той.

На няколко сантиметра от пещта се беше появила още една. Не го бях видяла да я слага там.

– Имаш предвид тази, втората пещ? – попитах аз.

– Това не е съвсем втора пещ, а копие на първата. Те са абсолютно

еднакви, атом по атом. Сравни ги. Ще откриеш, че петната от ръжда са идентични.

– Направил си втората от първата?

– Да, но по специален начин. Да създадеш материя обикновено е необходимо твърде голямо количество енергия. Ще е необходимо пълното разлагане на сто грама уран, за да се създаде един грам от копието, дори ако се гарантира 100% КПД. Голямата тайна, на която случайно се натъкнах, е, че копирането на един предмет в дадена точка в бъдещето изисква много малко енергия, ако тази енергия се използва правилно. Смесът на постижението, скъпа... скъпа моя, в моето изобретяване на такова копие и връщането му обратно, е в това, че аз съм осъществил еквивалент на пътуване във времето.

Неговият триумф и щастие бяха причината, поради която той използва това нежно обръщение към мен.

– Това е направо забележително – казах аз, и ако трябва да бъде честна, наистина бях впечатлена. – Мишката също ли се е появила?

Докато задавах въпроса, аз погледнах във втория съд и отново ужасно се стреснах. В него имаше бяла мишка – но тя беше мъртва.

Ланселот леко се изчерви.

– Това е слабото място. Аз мога да върна обратно живо същество, но не като живо същество. То се връща мъртво.

– О, колко жалко, защо?

– Все още не знам. Мисля, че копията са абсолютно перфектни, що се отнася до атомната структура. Със сигурност няма видими дефекти. Анализите доказват това.

– Можеш да попиташ... – Той ме погледна и аз бързо спрях. Реших, че е по-добре да не предлагам каквото и да било сътрудничество, тъй като от опит знаех, че в този случай сътрудникът неизменно ще присвои цялата заслуга за откритието.

– Попитал съм – каза Ланселот с горчива усмивка. – Опитен биолог извърши аутопсии на някои от моите животни и аз се погрижих да ги взема преди да се е случило нещо, което да ме издаде. Господи, дори собствените ми асистенти не знаеха какво правех.

– Но защо трябва да пазиш всичко в толкова строга тайна?

– Просто защото не мога да връщам обратно живи предмети. Някакво малко молекулно объркване. Ако публикувам резултатите си, някой друг може да научи начин за предотвратяване на такива обърквания, да прибави незначителното си подобрение към моето основно откритие и да придобие по-голяма слава, защото ще може да върне обратно

жив предмет, който може да даде информация за бъдещето.

Аз разбирах това много добре. Нямахме нужда да казва, че това може да бъде направено. То щеше да бъде направено. Непременно. Всъщност каквото и да правеше, няма да му бъде призната заслугата за откритието. Бях сигурна в това.

– Както и да е – продължи той повече на себе си, отколкото на мен, – повече не мога да чакам. Трябва да съобщя това, но по такъв начин, че то винаги и неизменно да се свързва с мен. Трябва да има такъв силен драматичен ефект, че след това да няма начин да се спомене пътуването във времето, без да бъде споменато моето име, без значение какво ще бъде направено но този въпрос от други учени в бъдещето. Аз ще подготвя това представление, а ти ще играеш роля в него.

– Но какво искат от мен да направя, Ланселот?

– Ти ще бъдеш моята вдовица.

Аз сграбчих ръката му.

– Ланселот, да не би да искаш да кажеш... – Не мога съвсем да обясня противоречивите чувства, които ме завладяха в този момент.

Той грубо се освободи от мен.

– Само временно. Няма да се самоубивам. Просто ще върна себе си от бъдещето след три дни.

– Но тогава ти ще си мъртъв.

– Само този „аз“, който ще бъде върнат обратно. Истинският „аз“ ще бъде жив и здрав. Също като този бял плъх. – Очите му леко се присвиха и той продължи:

– Аха... Нулево време след няколко секунди. Гледай втория съд и мъртвата мишка.

Те изчезнаха пред очите ми и отново се чу шум, като от запалваща се кибритена клечка.

– Къде отидоха?

– Никъде – отговори Ланселот. – Това беше само копие. В момента, в който преминам онази точка във времето, в която е било създадено копието, то естествено изчезва. Това е първата, оригиналната мишка, която остава жива и в добро състояние. Същото ще важи и за мен. Копието „аз“ ще се върне обратно мъртво. Истинският „аз“ ще бъде жив. След три дни ще преминам момента, в който е създадено копието „аз“, използвайки истинския „аз“ за модел, и ще изпрати обратно мъртвия. Веднъж като преминам този момент, мъртвото копие „аз“ ще изчезне и ще остане само живият „аз“. Ясно ли е всичко?

– Звучи опасно.

– Но не е. След като се появи моето мъртво тяло, докторът ще ме обяви за мъртъв, вестниците ще пишат, че съм мъртъв и гробарят ще приготви мъртвият за погребението. Тогава аз ще оживея и ще обясня как съм направил това. Когато това се случи, аз ще бъда нещо повече от откривател на пътуването във времето, аз ще бъда човекът, който пръв се връща от света на мъртвите. За пътуването във времето и Ланселот Стебинс ще се говори като за едно цяло, и никога нищо няма да успее да отдели името ми от мисълта за пътуването във времето.

– Ланселот – казах меко аз, – защо не съобщим за откритието ти по обичайния начин? Това е прекалено сложен план. Едно обикновено съобщаване ще те направи достатъчно известен и тогава може би ще можем да се преместим в града...

– Тихо! Ще правиш това, което ти кажа.

Не знам колко време Ланселот е обмислял всичко това, преди некрологът да му даде идеята. Аз, разбира се, не подценявам неговия интелект. Като изключим феноменалния му лош късмет, няма спор за неговата голяма надареност.

Той беше информирал своите асистенти, преди те да тръгнат, за експериментите, които възнамерява да проведе, докато ги няма. Когато те бъдат разпитани, ще изглежда съвсем естествено, че той ще се е навел над определено количество реагиращи химикали и че в резултат на това ще е умрял от натравяне с цианид.

– Така че ти ще трябва да се погрижиш полицията веднага да се свърже с моите асистенти. Знаеш къде можеш да ги намериш. Не искам никакви подозрения за убийство или самоубийство, или за нещо друго, различно от инцидент, естествен и логичен инцидент. Искам бързо издаване на смъртен акт от доктора и бързо уведомяване на вестниците.

– Ланселот, ами ако те намерят истинския Ланселот? – попитах аз.

– Защо да го намират? – кресна той. – Ако откриеш труп, да не би да започваш да търсиш и истинското му копие? Никой няма да ме търси и аз тихо ще си стоя във временното убежище през този интервал от три дни. Там има всички необходими условия и мога да си донеса сандвичи, които ще са достатъчни, за да съм сит.

– Докато не свърши това ще трябва да карам без кафе – прибави той със съжаление. – Не искам някой да усети необяснимата миризма на кафе тук, след като се предполага, че аз съм умрял. Ето, има достатъчно вода, а и това са само три дни.

Аз си сплетох нервно ръцете и казах:

– Дори и ако те открият, няма ли да е същото? Ще съществувате

мъртвият „ти“ и живият „ти“... – Аз се опитвах да утеша себе си и да се подготвя за неизбежното разочарование.

Но той се нахвърли върху мен и изкрещя:

– Не, съвсем няма да бъде същото нещо. Всичко ще се превърне в измама, която се е провалила. Аз ще съм известен, но само като глупак.

– Но, Ланселот – казах предпазливо аз, – нещо винаги се обърква.

– Не и този път.

– Ти винаги казваш не и този път и все пак нещо винаги...

Той беше пребледнял от гняв и очите му бяха изскочили. Сграбчи лакътя ми и го стисна ужасно силно, но аз не посмях да извикам.

– Само едно нещо може да обърка нещата и това си ти – каза той. – Ако провалиш, ако не изиграеш ролята си идеално, ако не следваш точно инструкциите, аз... аз... – Изглежда, че търсеше подходящото наказание. – Аз ще те убия.

Аз ужасено обърнах глава настрани и се опитах да се отскубна, но той ме държеше здраво. Забележително беше колко силен можеше да бъде, когато е разгневен.

– Слушай ме! – каза той. – Причинила си ми достатъчно неприятности само заради това, че си такава, каквато си, но аз обвинявах себе си първо, за това, че съм се оженил за теб, и второ, за това, че никога не намерих време, за да се разведа с теб. Но сега е моят шанс, и ако го провалиш, ще те убия. Казвам това в буквалния смисъл на думата.

Бях сигурна, че е така.

– Ще направя всичко, което кажеш – прошепнах аз и той ме пусна.

Той прекара цял ден над своята апаратура.

– Никога преди не съм транспортирал повече от сто грама – каза Ланселот спокойно и замислено.

Няма да се получи, помислих си аз. Как би могло да се получи?

На следващия ден той приспособи устройството така, че аз да трябва да натисна само едно копче. Той ме накара да упражнявам това натискане толкова време, че то ми се струваше като цяла вечност.

– Сега разбираш ли? Виждаш ли как точно трябва да се направи?

– Да.

– Тогава го направи, когато тази лампа светне и нито секунда по-рано.

Няма да се получи, помислих си аз.

– Да – отговорих веднага.

Той зае своето място, оставайки безстрастно мълчалив. Върху лабораторната си мантия носеше гумена престилка.

Лампата светна и тренингът си каза думата, тъй като аз натиснах копчето автоматично, преди нещо да може да ме спре или да ме накара да се разколебая.

За момент пред мен се появиха двама Ланселотовци, един до друг, новият – облечен като стария, но много по-измачкан. Но изведнъж новият падна и остана неподвижен на земята.

– Добре – извика живият Ланселот. Как, без да трепне или да покаже някакво вълнение, може да носи собственото си мъртво тяло, своето собствено тяло от бъдещето след три дни? Той го държеше под мишниците, без да показва повече емоция, отколкото ако това беше чувал с картофи.

Аз го хванах за краката и стомахът ми се сви от допира с него. То все още беше топло, като съвсем скоро издъхнало. Заедно го пренесохме през един коридор и нагоре по едно стълбище, след това по друг коридор и го оставихме в малка стая. Ланселот вече я беше подготвил. Някакъв разтвор бълбукаше в странен, изцяло стъклен уред.

Наоколо бяха разпръснати други химически съоръжения, целящи, без съмнение, да покажат провеждането на някакъв експеримент. Една бутилка, ясно надписана „Калиев цианид“, стоеше върху масата, изпъкваща сред останалите. Около нея на масата бяха разпръснати малки кристалчета цианид, предполагам.

Ланселот внимателно постави мъртвото тяло на пода, като че ли е паднало от стола. Той постави кристалчета в лявата ръка на тялото и малко върху гумената престилка. Най-накрая постави няколко и върху брадичката.

– Така ще получат ясна представа – промърмори той. След това хвърли последен поглед наоколо, и каза:

– Вече всичко е наред. Сега се върни в къщата и се обади на доктора. Твоята история ще е, че ти си дошла тук, за да ми донесеш сандвич, защото аз съм работил по време на обяд. Ето го. – И той ми показа счупен съд и паднал сандвич, където вероятно аз съм ги изпуснала.

– Поплачи малко, но не се увличай.

Когато времето дойде, не ми беше трудно нито да крещя, нито да плача. От дни ми се искаше да направя точно това и сега с облекчение се оставих на истерията.

Докторът се държеше точно така, както беше предвидил Ланселот. Бутилката с цианида на практика беше първото нещо, което той видя.

– За бога, госпожо Стебинс, той е бил невнимателен химик – намръщи се той.

– Предполагам, че е така – казах аз плачейки. – Той не би трябвало да работи сам, но и двамата му асистенти са в отпуск.

– Лошо е, когато някой третира цианида като сол – докторът поклати глава със сериозно, поучително изражение. – Сега, госпожо Стебинс, ще трябва да извикам полицията. Това е инцидентно отравяне с цианид, но все пак е насилствена смърт и полицията...

– О, да, да, повикайте ги. – И тогава аз се изплаших, че може да се издам, тъй като се съгласих на това с подозрителна готовност.

Полицайте дойдоха и сред тях имаше един сержант, който изсумтя с отвращение при вида на цианидните кристалчета върху ръката, пресилката и брадичката. Полицията изобщо не прояви интерес и зададе само статистически въпроси, отнасящи се до имена и години. Попитаха дали мога да се справя с уреждането на погребението. Аз отговорих „да“ и те си тръгнаха.

Тогава се обадих на вестниците и на две от информационните агенции. Казах, че съм си помислила, че ще разберат новината за смъртта от полицейските доклади и че се надявам, че няма да наблегнат на факта, че съпругът ми е бил невнимателен химик, с тона на човек, който се надява, че за мъртвия няма да бъде казано нищо лошо. Все пак, продължих аз, той беше по-скоро атомен физик, отколкото химик и напоследък ми се струваше, че се намира в някаква опасност.

Тук следвах съвсем точно инструкциите на Ланселот и отново всичко се получи, както беше предвидил. Ядрен физик в опасност? Шпиони? Вражески агенти?

Репортерите започнаха да напират. Аз им дадох младежки портрет на Ланселот, а един фотограф направи снимки на сградата на лабораторията. Преведох ги през няколко стаи на главната лаборатория, за да направят още снимки. Никой, нито полицията, нито репортерите, не ме попита за заключената стая и никой като че не я забелязваше.

Дадох им цял куп професионални и биографични материали, които Ланселот беше приготвил предварително и разказах няколко весели случки, които трябваше да покажат комбинация от човешка простота и велик интелект. Опитах във всичко да следвам указанията буква по буква и все пак не чувствах никаква увереност. Нещо щеше да се обърка. Нещо щеше да се обърка.

И когато това се случи, той щеше да обвини мен, а този път беше обещал да ме убие.

На следващия ден му занесох вестниците. Той ги изчете всички по няколко пъти, а очите му странно блестяха. За него пишеше на първа

страница на нийоркския Таймс в долния ляв ъгъл, оградено с линии. Таймс не наблягате много на мнстериозността на неговата смърт, но един от таблоидите имате плашещо заглавие на първа страница: Атомен учен умира мистериозно.

Той шумно се смя, когато прочете това, и когато приключи всички вестници, се върна отново към първия. След това ме погледна строго.

– Не тръгвай. Слушай какво пишат.

– Аз вече съм прочела всичко, Ланселот.

– Щом ти казвам, ще слушаш.

Той ми прочете всички статии на глас, наблягайки на отзивите за смъртта, след което ми каза развълнуван и самодоволен:

– Все още ли мислиш, че нещо ще се обърка?

Аз отговорих колебливо.

– Ако полицията се върне, за да пита защо мисля, че си бил в опасност...

– И без това говориш много двусмислено. Кажи им, че си имала лоши сънища. Докато решат да направят понататъшни разследвания, ако изобщо решат такова нещо, ще бъде прекалено късно.

Ако трябва да бъде честна, всичко вървеше както трябва, но аз не можех да се надявам, че ще продължи така. Но човешкият мозък е странен. Той продължава да се съмнява, дори когато няма никакви причини за това. Аз казах:

– Ланселот, когато всичко свърши и ти си известен, много известен, тогава сигурно ще можеш да се пенсионираш. Можем да се върнем в града и да заживеем спокойно.

– Ти си малоумна. Не виждаш ли, че щом веднъж ме признаят, аз ще трябва да продължа? Около мен ще се съберат млади учени. Тази лаборатория ще се превърне в огромен Институт за темпорални изследвания. Аз ще се превърна в легенда още приживе. Величието ми ще се издигне толкова, че никой след това няма да може да бъде нещо повече от интелектуален пигмей в сравнение с мен. – Той се повдигна на пръсти, а очите му блестяха, като че ли вече виждаше пиедестала, на който щеше да бъде издигнат.

Това беше последната ми надежда за малка частица щастие в семейния ни живот. Аз въздъхнах.

Аз помолих собственикът на погребалното бюро тялото да бъде оставено заедно с ковчега в лабораториите, преди да бъде погребано в семейния гроб в Лонг Айленд. Помолих още то да остане небалсамирано, предлагайки да го поставя в голяма хладилна стая с температура около

четири градуса, както и да не бъде местено в погребалния дом.

Собственикът на погребалното бюро донесе ковчега в лабораторията с хладно неодобрение. Без съмнение това беше отразено в сметката. Обяснението, което дадох, че го искам близо до мен за последен път, и че искам да дам последен шанс на асистентите му да го видят и да се поклонят пред тялото му, беше неубедително, а и звучеше така.

И тук Ланселот беше определил какво точно трябва да кажа.

След като мъртвото тяло беше положено с отворен капак на ковчега, аз отидох да видя Ланселот.

– Ланселот – казах аз, – собственикът на погребалното бюро беше много недоволен. Мисля, че подозира, че тук става нещо нередно.

– Браво – доволно въздъхна Ланселот.

– Но...

– Ще трябва да изчакаме още само един ден. Дотогава нищо няма да се случи от едно просто подозрение. Утре сутринта тялото ще изчезне, или поне би трябвало да изчезне.

– Искат да кажеш, че това може и да не стане? Знаех си, знаех си.

– Може малко да се забави, или да стане преждевременно. Никога преди не съм транспортирал нещо толкова тежко и не съм сигурен как точно ще се променят изчисленията ми. Искам да направя необходимите изследвания и това е причината да искам тялото да е тук, а не в погребалния дом.

– Но там тялото ще изчезне пред свидетели.

– А според теб ако изчезне тук ще заподозрат измама, така ли?

– Разбира се.

Той изглежда се забавляваше.

– Те ще си кажат: Защо е отпратил асистентите си? Защо е провеждал такива експерименти, с които може да се справи всяко дете и все пак експериментите са причина за неговата смърт? Как е станало така, че мъртвото тяло е изчезнало без свидетели? Те ще си кажат: Тази история за пътуването във времето е пълен абсурд. Той е взел хапчета, за да изпадне в каталептичен транс и докторите са били изиграни.

– Да – едва промълвих аз. Как е успял да предвиди всичко това?

– И – продължи той – когато аз продължавам да настоявам, че съм открил тайната на пътуването във времето и че аз безспорно бях обявен за мъртъв и безспорно не съм бил жив, общопризнатите учени гневно ще ме осъдят като измамник. И така, за една седмица името ми ще се споменава в дома на всяко семейство на Земята. Няма да се говори за нищо друго. Аз ще предложа да направя демонстрация на пътуването

във времето пред група от различни учени, които желаят да я видят. Ще предложи демонстрацията да бъде направена по междуконтиненталната телевизионна мрежа. Общественият натиск ще накара учените да се съгласят, а телевизионните мрежи да я излъчат. Няма да има значение дали хората ще гледат, за да видят чудо, или линчуване. Те ще гледат! И тогава аз ще успея и кой в науката ще има по-изключителен триумф?

За момент бях замаяна, но нещо непоколебимо в мен каза: прекалено дълго, прекалено сложно, нещо ще се обърка.

Същата вечер пристигнаха неговите асистенти и се опитаха да изглеждат почтително тъжни в присъствието на трупа. Още двама свидетели, които щяха да се закълнат, че са видели Ланселот мъртъв, и да помогнат шумотевицата да достигне небивал размер.

Около четири часа на следващата сутрин ние бяхме в студената стая, облечени в дебели якета и чакахме да дойде нулевият момент.

С голямо вълнение Ланселот непрекъснато проверяваше своите уреди и правеше с тях някакви неща. Работеше с компютъра на масата, въпреки че не знам как успяваше да накара вдървените си пръсти да се движат толкова бързо по клавиатурата.

Самата аз се чувствах ужасно. Причина за това бяха студът, мъртвото тяло, несигурността на бъдещето.

Бяхме там от цяла вечност, когато Ланселот най-накрая каза:

– Ще стане. Всичко ще стане както беше предвидено. Най-много изчезването да закъснее с пет минути и това когато става въпрос за тяло с тегло седемдесет килограма. Моите изследвания на времевите сили са напълно верни. – Той ми се усмихна, но след това се усмихна и на собственото си мъртво тяло със същата топлина.

Забелязах, че лабораторната му мантия, която носеше непрекъснато вече от три дни и спеше с нея, в това бях сигурна, беше мръсна и измачкана. Изглеждаше точно така, както лабораторната дреха на втория Ланселот, мъртвия, когато се появи.

Ланселот изглежда знаеше какво си мисля или може би бе познал по втрещения ми поглед, тъй като погледна дрехата си и каза:

– А, да, по-добре да сложа отгоре гумената престилка. Моят втори „аз“ я носеше, когато се появи.

– Какво ще стане, ако не я облечеш? – попитах аз безизразно.

– Би трябвало да я нося. Необходимо е – очите му се присвиха. – Още ли мислиш, че нещо ще се обърка?

– Не знам – промърморих аз.

– Мислиш ли, че тялото няма да изчезне или че вместо него ще

изчезна аз?

Когато не му отговорих, той почти изкрещя:

– Не виждаш ли, че късметът ми най-накрая се промени? Не виждаш ли колко гладко и по плана се развива всичко? Аз ще бъда най-великият човек, който е живял някога. Ела, стопли малко вода за кафето – той изведнъж отново се успокои. – То ще послужи, за да отпразнуваме изчезването на моето копие и завръщането ми към живота. От три дни не съм пил никакво кафе.

Това, което ми подаде, беше просто разтворимо кафе, но след три дни без кафе и то щеше да му свърти работа. Аз започнах да пипам непохватно със студените си пръсти по лабораторния котлон, докато Ланселот не ме изблъска грубо на една страна и постави една мензура с вода върху него.

– Ще мине известно време, докато водата заври – каза той, завъртайки копчето на котлона до максимум. Погледна часовника си, а след това и още няколко циферблата на стената. – Копието ми ще изчезне, докато водата заври. Ела тук и гледай – той застана от едната страна на ковчега. Аз се колебаех.

– Ела – каза Ланселот заповеднически. Аз отидох. Той погледна надолу към себе си с безкрайно умиление и зачака. И двамата чакахме, втрещени в трупа. Отново се появи познатият шум и Ланселот извика:

– Закъсна с по-малко от две минути.

Мъртвото тяло беше изчезнало без дори да остави някаква гънка или мръсно петно.

Отвореният ковчег съдържаше само комплект дрехи. Дрехите, разбира се, не бяха тези, с които се появи тялото в началото. Те бяха истински дрехи и останаха в действителността. И ето ги къде си стояха: бельото под ризата и панталоните, ризата с вратовръзката, вратовръзката под сакото. Обувките се бяха разместили, а от тях се подаваха чорапи. Тялото беше изчезнало.

Можех да чуя как водата ври.

– Кафето – каза Ланселот. – Първо кафето. След това се обаждаме на полицията и на вестниците.

Аз направих кафе за него и за себе си. От съдържанието на захарницата му сложих обичайната чаена лъжичка – нито препълнена, нито прекалено празна. Дори и при тези условия, когато поне един път бях сигурна, че това сега ще е без значение за него, навикът си беше навик.

Аз сръбнах от своето кафе, което по навик пиех без захар и сметана. Неговата топлина ми достави удоволствие. Ланселот повдигна

своята чаша кафе.

– Това е всичко – меко каза той, – всичко, което чаках. – След това допря чашата до триумфално разтегнатите си устни, и отпи.

Това бяха последните му думи.

Сега, когато всичко това приключи, ме обхвана някаква ярост. Успях да го съблека и да му облека дрехите от ковчега. По някакъв начин успях да го повдигна и да го сложа в ковчега. Скръстих ръцете му върху гърдите, както бяха преди.

След това измих всички следи от кафе в мивката в другата стая, както и захарницата. Изплаквах я отново и отново, докато не изчезна и последната частица цианид, който бях сложила вместо захар.

Отнесох лабораторната му дреха и останалите дрехи в коша, където бях сложила и тези, с които се появи копието. Те, разбира се, бяха изчезнали и аз сложих вътре оригиналния комплект. След това зачаках.

До вечерта, когато бях сигурна, че трупът е достатъчно студен, извиках хората от погребалното бюро. Какво би ги учудило? Те очакват мъртво тяло и ето го мъртвото тяло. Същото мъртво тяло. Абсолютно същото. То дори съдържа в себе си цианид, точно както се предполагаше за първото.

Предполагам, че те са в състояние да направят разлика между труп, мъртъв от дванадесет часа и друг мъртъв от три дни и половина, дори вторият да е стоял в хладилна камера, но какво би ги накарало да проверяват?

Те не направиха нищо такова. Заковаха ковчега, отнесоха го и го погребяха. Това беше идеалното убийство.

Всъщност, след като Ланселот по закон беше мъртъв по времето, когато го убих, чудя се дали това изобщо може да се нарече убийство. Разбира се, не възнамерявам да се допитвам до адвокат за това.

Сега животът ми е спокоен. Спокоен и задоволителен. Имам достатъчно нари. Ходя на театър. Имам приятели.

И живея без да се разкайвам. Ланселот със сигурност нямаше да бъде признат за откривател на пътуването във времето. Някой ден, когато пътуването във времето отново бъде открито, името Ланселот Стебинс ще бъде непознато. Но още тогава аз му казах, че каквото и да прави, накрая няма да получи признанието си. Ако аз не го бях убила, нещо друго щеше да обърка всичко и тогава той щеше да убие мен.

Да, живея без да се разкайвам.

Всъщност аз съм простила на Ланселот всичко, всичко освен мигът, в който се изплю върху мен. Така че не е ли ирония, че той е имал един

щастлив миг преди да умре, тъй като му бе дадена възможност, която малцина могат да имат и той единствен от всички хора ѝ се наслади.

Въпреки неговите думи, когато се изплю върху мен, Ланселот успя да прочете собствения си некролог.

КРАЙ

© 1959 Айзък Азимов

Isaac Asimov
Obituary, 1959

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1170>]